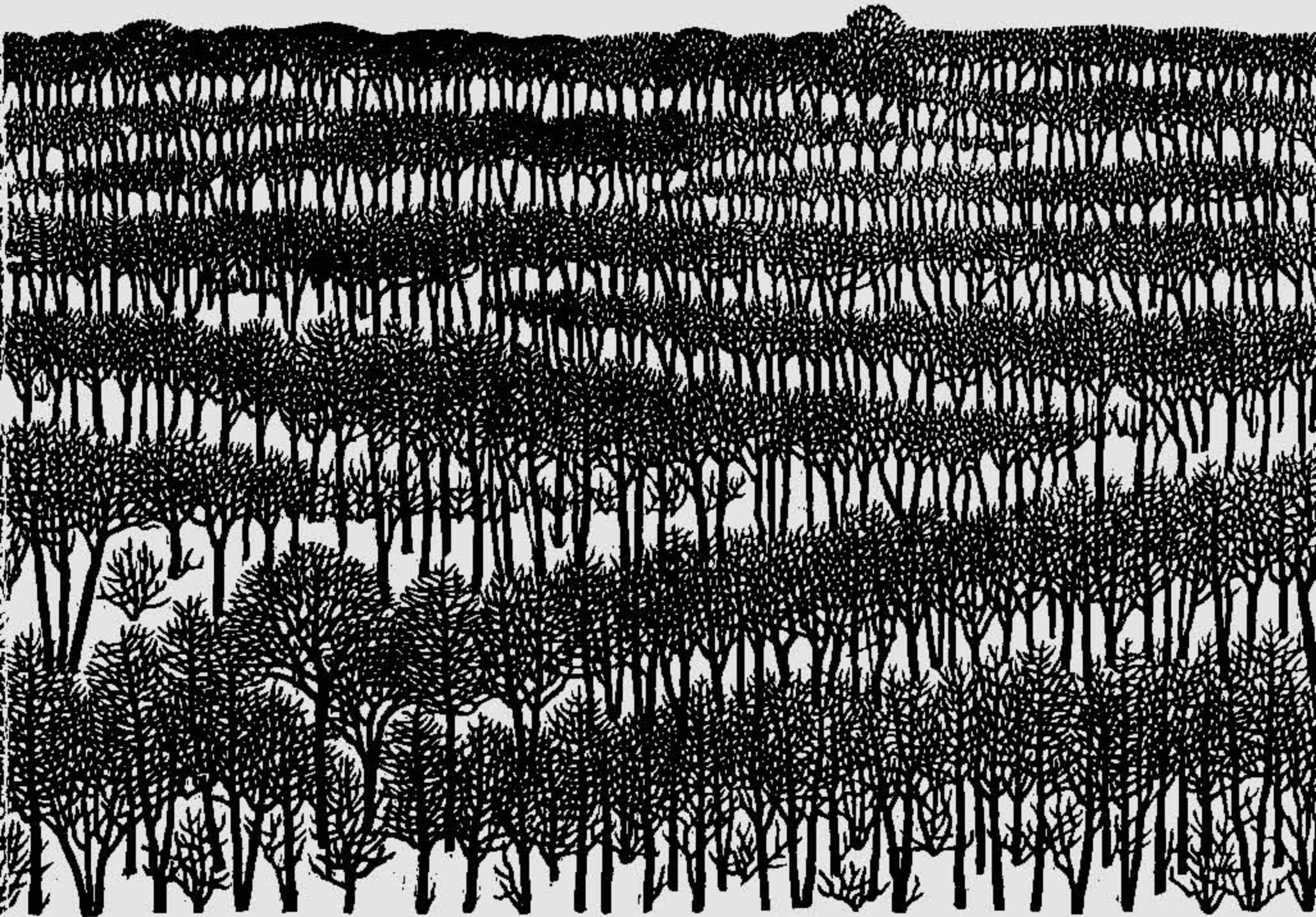

Стенлі Кюніц

Stanley Kunitz

Stanley Kunitz

This Garland, Danger

Selected Poems

edited and translated by

Bohdan Boychuk

with

Wolfram Burghardt

Iwan Drach

Wadym Lesytsch

Yurly Tarnawsky

woodcuts and cover design by

Jacques Hnizdovsky

Published by Suchasnist

New York

1977

Стенлі Кюніц

Вінок цей, небезпека

Вибрані поезії

упорядкував і переклав

Богдан Бойчук

із

Вольфрамом Бургардтом

Іваном Драчем

Вадимом Лесичем

Юрієм Тарнавським

обкладинка і дереворити

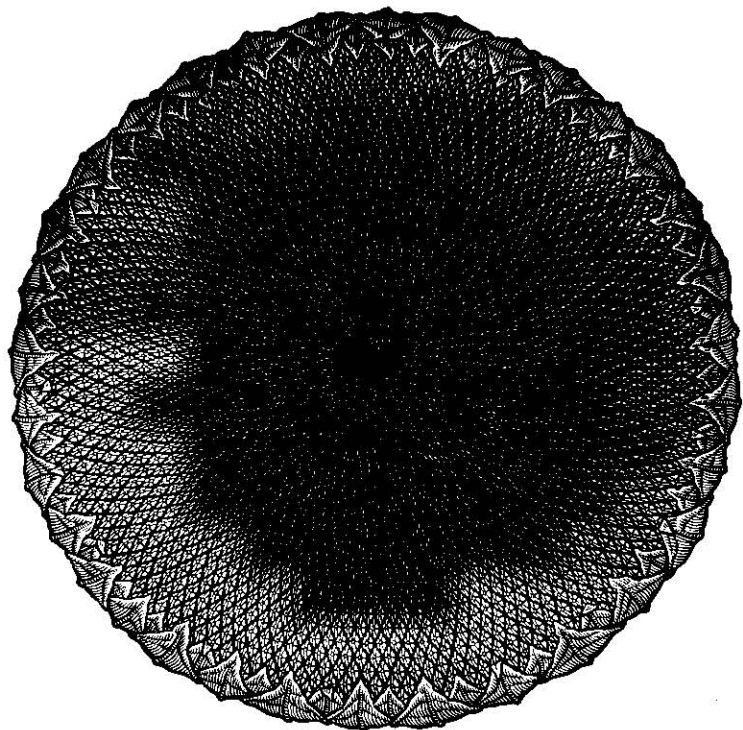
Якова Гніздовського

В-во Сучасність

Нью-Йорк

1977

diasporiana.org.ua

Copyright © 1977 by Bohdan Boychuk

Це небезпечний шлях

Стенлі Кюніц — це поет нашого часу небезпеки, коли зло виявлялося у найжорстокіших в історії формах, коли людина болюче роздиралася між нелюдяною дійсністю та потребою людяности. Народився він 29 липня 1905 року у Ворсестер, Массачусетс (декілька тижнів перед його народженням, батько Кюніца покінчив самогубством). Середню освіту здобув у ворсестерській Клясичній гімназії, а високу в Гарвардському університеті. Між двома війнами Кюніц займався журналістикою, редагував журнали і біографічні довідники про письменників, працював на фармах і писав поезії і літературну критику. Загроза нацизму в Європі змусила Кюніца, гуманіста і ворога всякого насильства, прийняти військову службу, але він відмовився носити зброю. Після військової служби, викладав у багатьох американських університетах, останньо в Колумбійському і Єйп. Кюніц відомий теж як перекладач з російської і останнім часом української літератур. Перша збірка поезій "Інтелектуальні речі" вийшла 1930 р., друга "Пашпорт на війну" 1944 р., а "Вибрані поезії 1928 — 1958", які включали третину нових поезій, вийшли 1958 р. і принесли Кюніцу найбільш престижову нагороду Пуліцера 1959 р. Збірка "Пробне дерево" 1971 р. принесла йому широке визнання, як і книжка есеїв "Вроді порядок, вроді примхи" 1975 р. Передминулого року Кюніц був запрошений на дорадника поезії в Конгресовій бібліотеці у Вашингтоні.

Стенлі Кюніц належить до тих поетів, які протинають явища і події гострим лезом інтелекту, не покладаючись виключно на почуттєвість, але й не виключаючи її. Не можна теж обмежити засяг Кюніца тільки до нашої доби, — він справді бачить і розуміє наш час крізь призму історії. "Я продовжую — пише Кюніц — читати старих майстрів, бо вони заражують мене людськими можливостями. Марна і пуста амбіція — бажати мистецтва відірваного від спадковости, так

наче б традиція була цистерною жаб, а не життєдайним фонтаном. Поет без відчуття історії — це недорозвинена дитина". Формально поезію Кюніца можна поділити на дві фази: перша включала б його ранні речі, які характерні ритмічною і строфічною регулярністю, технічною віртуозністю, еліптичністю і ляпідарністю ("Кюніц має кожен технічну віртуозність. Щобільше, він вміє стосувати свій бездоганний і радше ляпідарний стиль до найбільш фундаментальних тем та емоцій" — Річард Вілбур); до другої фази можна включити збірку "Пробне дерево" та останні, не опубліковані ще окремою книжкою, поезії; тут поет застосовує вільний вірш, місцями й прозо-поезію, форма тут менше контрольована, легша тоном, більше безпосередня, а мотиви більше персональні і сучасні. "Вже від появи *Вибраних поезій* я прямував до більше відкритого стилю — каже Кюніц — базованого на природньому ритмі мови. *Пробне дерево* (1971) схоплює мій пошук за прозорістю мови і візії. Можливо, самий вік змушує мене обняти велику простоту, коли намагаюся увільнитися від вузлів і обсеїв молодости." Зміст поезій Кюніца пронизують дві протилежні пасії: це потяг людини до жорстокості (ці мотиви домінують у першій фазі) та потреба людяності людині (що сильніше виявляється у другій фазі). Зудар цих двох пасій драматично виведений у вірші "Батько і син", де син просить батька: навчай

В Гемарі ніжності ласкавої твоєї,
Аби дитиною я був для тих, що у жалобі,
Для найдухів у полі — братом,
І другом непорочности та всіх ясних очей.

У відповідь батько повернув до сина бліду й тупу діру обличчя. Свого часу Теодор Реске (Theodore Roethke) відмітив, що Кюніц "...має гостре і болюче відчуття, що значить бути людиною у цім столітті...має відважну драматичну уяву, що витискає значення з безвихідного і важкого матеріалу". Щоб акцентувати вияви жорстокості і небезпеки нашого

століття, поет залюбки звертається до таких же виявів у минулому і таким засобом дає відчуття їхньої історичної перманентности, що посилює їхню загрозу, але й посилює теж потребу протиставитись їм. Така взаємодія минулого з сучасним, навіть мітична — схоплена в одній з найкращих поезій Кюніца "Наука ночі", де поет звертається до своєї зимної "зоре-очманілої" ночі-любови чи ночі-візії з "метафізичним диким серцем", яка лежить у безтямності "засипана звапнілим снігом снів":

О, мрійнице, моє загублене ребро,
Твоя плянетна курява несеться
Аж за архіпелаги міту й світла.

В цих коротеньких трьох рядках особисте глибоко пов'язане з біблійним (загублене ребро), мітичним і констеляційним. В темній магичній взаємності минулого й сучасного, плянетного і особистого, мітичного і людського, — людина переростає своє омісцевлення і свою часовість, переходить границі земного і її клітини б'ють у темний такт всесвіту:

На місяці мої невтишні руки,
Кожнісінька клітина тіла має серце,
І всі мої серця дванадцятьою б'ють.

Мітологічно-історична взаємність чи залежність віддана теж у поезії "Підхід до Теб", де поет говорить про сфінкса жіночої породи:

Вона глузує з мене — музики язик,
З породи філософій і пустелі,
Мінлива в формі, півтанечниця, півкіт,
Жонопелюста ночі, левовонна рожа,
Якій я устроїв з конечности героя,
Як загадкову відповідь, болючий скорч.

Тут, до згадуваних уже фрагментів минулого і фрагментів міту, поет як сучасна людина вносить ще елемент статевости — устроюючи в жінку-сфінкса болючий скорч. В чудовій поезії "Дорога вниз" взаємодія міту і людини набирає іншого аспекту; поет змальовує у ній христоподібну постать

героя, який ніс у містичні поля, до підземельних келій, золото своєї особистості. Кюніц характеризує свого героя трьома словами — *veridical with bane* — які тяжко повно збагнути, говориться тут про те, що герой є правдивий чи повний правди через отруту чи завдяки отруті історії. Він спускається в підземні поля свого отця, щоб у батьковім плащі, який йому купило лихварське людство, вмирати по градусу щоденно, аж закінчиться коло життя. У цьому вірші поет переставив об'єкти і напрям дії, бо, коли дотепер загроза йшла від темних сил минулого, то тепер ця загроза спрямована від людства на мітичного героя, який у своїй доброті повертає людям золото своєї особи.

Для повноти образу треба відмітити, що Кюніц часто приймає міт і минуле гармонійно; часто старі боги в лишаях, які сидять, мов куски античних мурів, з терпливим громом в очах, стають джерелом духовної повноти, взірцем досконалої, чистої і позачасової форми, яка захоплює й інспірує:

Ці брили мови, кам'яна любов,
Виправдують не випадковим віршем,
А формою речей внутрі часу,
З хаосу тесані, прості і чисті.

Коли ж поет з мітичних глибин і міжпланетних далей наближається до недавньої історії, — його образи стають драматичніші, конкретніші і болючіші, що дуже виразисто віддано у вірші "Нічний лист".

Люди тут забруджені "багном комерції", розчаровані, божевільні, ними кидають конвульсії доби, мов іграшками; і те, чим вони справді є, "аж корчиться від дотику того, чим хотіли бути". І поет мусить терпіти свій вік, де

Торгівлі нерви ниють у раменах,
Морозять переслідувань вітри:
Та ораторія зубів звіриних,
Те убивання синьооких міст,
Та заборона мислей і мистецтва.

Органічна взаємність минулого і сучасного дуже пластично

віддана у трьох рядках назагал іронічної поезії "Злодій":

А за бальконом кардинальської палати,
Вдихаючи лаврово-мамертінську кров,

Лисавий вождь чекає на суфлерський підшепт.

Мова тут про Муссоліні, акторськість якого підкреслено отим скулим штрихом "суфлерський підшепт", а лаврово-мамертінська кров, яку він вдихає — це кров мамертінської тюрми, кров тих, що були увінчані лаврами: мистців, поетів і музиків. Щоб усі ці загальні речі мали вагу, вони мусіли б мати відношення до окремої, конкретної людини і щось їй чи про неї відкривати. Поезія Кюніца важлива і справжня якраз тим, що всі згадувані елементи завжди збігаються у фокус конкретної людини, часто цією людиною є сам поет. У вірші "Рефлексії біля поштової скриньки" поет спостерігає, як з його американських костей виходять предки (батько, матір) і з лунками йдуть у зворотну подорож до Європи, де

Забрали дім мій, друзів розігнали

І зуби й гордість вибили; мій люд — це влов

Мисливцям людських шкур в кролятник Європи.

Йде про переслідування і вбивання безневинних людей у геттах "істотами з сокирами у черепах". І поет, як кожна гідна людина в такі часи, чекає на листоношу з "милою рукою", щоб той приніс йому пашпорт на війну. Це одинокий егізистенціальний випадок, коли Кюніц приймає (і то непрямо) зло, тобто війну, але в дійсності відмовляється вбивати чи навіть брати в руки інструменти вбивання. Він радше остерігає перед "язиком військовика", який скликає жорстоких, бере під мушку все, що людині дороге, і нищить пасторальне у житті; він остерігає, поки не пізно:

Коли очиці замалюють сірим

Й запалять нас, немов смердючий гніт,

То тямте, ми могли колись сказати:

Ми вчора мали й загубили світ.

Назагал предки тяжать на пам'яті і в поезії Кюніца, особливо тяжить постать батька, яка то набирає універсальних

властивостей батька-творця, то, частіше, це батько для сина, потайний господар його крові, який ціле життя тримає сина в ланцюгах любові і, замість навчати його, дивиться з темряви тупою дірою обличчя. Коли ж Стенлі Кюніц звертає зір у майбутнє, то одинока певна річ, яка там видніє і якої не можна оминати — це смерть. У ширшому значенні, ціла історія — це скривавлений конверт адресований людині, це "широкий смертний скорч", і навіть в сучасності між живими ходять померлі, здаючи з лиць полуду і виписуючи свої гасла на стінах. Людині приходить ціле життя чути "розмову пари хробаків у кроквах хати, яких уста наповнені трачинням", і жити у страху. Цей страх переданий в одній з ранніх поезій Кюніца "Головоротні медитації":

Але чому я буджуся від звуку
Людини в Масці,
Що тяжко йде по сходах?

Цей самий мотив появляється знову в одній з останніх поезій:

Що мене невинно будить,
мов сільського лікаря
стривоженого сном?

І похила віком людина, щоб обійти смерть, щоб її якось обманути, відзивається через поріг на стукіт смерти діточим голоском, мовляв, татка (по якого нібито прийшла смерть) нема дома.

Також саме в останніх поезіях Кюніца знаходимо всеприймання жорстокости і жаги, біологічного гону і смерті — віддане воно чи в не найкращій поезії "Король ріки", яким є тихоокеанський лосось, що пливе з океану вверх річок до своїх нерестовищ і перетворюється в постарілу безбарвну і майже неживу рибу, роздираючи на скелях черево. Це теж дуже вимовна метафора на старіння людини. Біблійна парафраза "Іди, купайся в цих водах, множися і вмирай" стає тут жорстоким біологічним приреченням, коли знемагає уява і закриваються чуття перед народженням дитини:

Тебе пожирає сухий вогонь.
Товщ капає з твоїх кісток.
Линяють флейти твоїх зябр.
Великий годинник твого життя
сповільняє свій хід,

а маленькі годинники поспішають без ладу.

У сліпій жазі до розпліднення, у сліпому гоні до розкладу і смерті — приходить хвилина останньої екстази, останньої повноти, своєрідного біологічного одуховлення:

в жорстоку межову годину
ти глянув в очі
свого тваринного ества,
скляні від божевілля,
і ти кажеш,
що він не зламаний, що він триває
пружистий і міцний
в осяяному стані
вічно приймаючи в спадок солоне царство,
з якого вигнано його
навіки.

Тут майбутнє, переступивши неминучий поріг смерті, переходить у біологічне коло продовження в роді.

Який тоді сенс життя людини під тягарем загрозливої і темної спадщини, в оці жорстокої сучасності і з майбутнім, яке вдійсності є кінцем? У своїй дуже ранній творчості Кюніц, звертаючись до Творця, міг ще писати:

Велика тиша б'є: твоє
Незаперечне слово,

або: Боги дають усім призначення і час.

Такий метафізичний сенс не вдоволив Кюніца, як і не вдоволяв його генерацію. Згодом поет приходить до висновку, "що правда не в камінні", тобто не в елементах, не поза людиною, "а в архітектурі", тобто в ділах людини. І, не зважаючи на все, людині лишається тільки факт життя:

Я йду готовий — не люблю, що бачу,
Та зв'язаний життям.

Стиль Кюніца, споглядно ніби простий, не легко дається перекладові. Трудність полягає в конденсованості мови та в тому, що значення часто треба шукати не у рядках, а радше між ними — часто саме у натяках на історичні чи мітологічні феномени, які є ключами до сучасних і особистих значень. Наприклад, рядок *to which the continental shelves aspire* (якого ждали шари континентів) згущує в собі геологічний образ континентальних пластів, як і концепцію передісторичної єдності тих пластів, до якої сучасні розділені континенти стремлять, і саме ця концепція в перекладі затратилася. Знов же рядок *Youth is general all over America* (загальна молодь по усій Америці) сприйнятливий тільки тоді, коли читач усвідомить, що це пародія на рядок Джайса "сніг загальний по усій Ірляндії", і щойно тоді слідуючий рядок Кюніца (не буде снігу аж на другу зиму) набирає повного іронічного значення. А згадуваний уже рядок *veridical with bane* (трійлом віків правдивий) і в оригіналі і в перекладі — герметичний і вимагає особливого напруження уяви, щоб його повно розкрити.

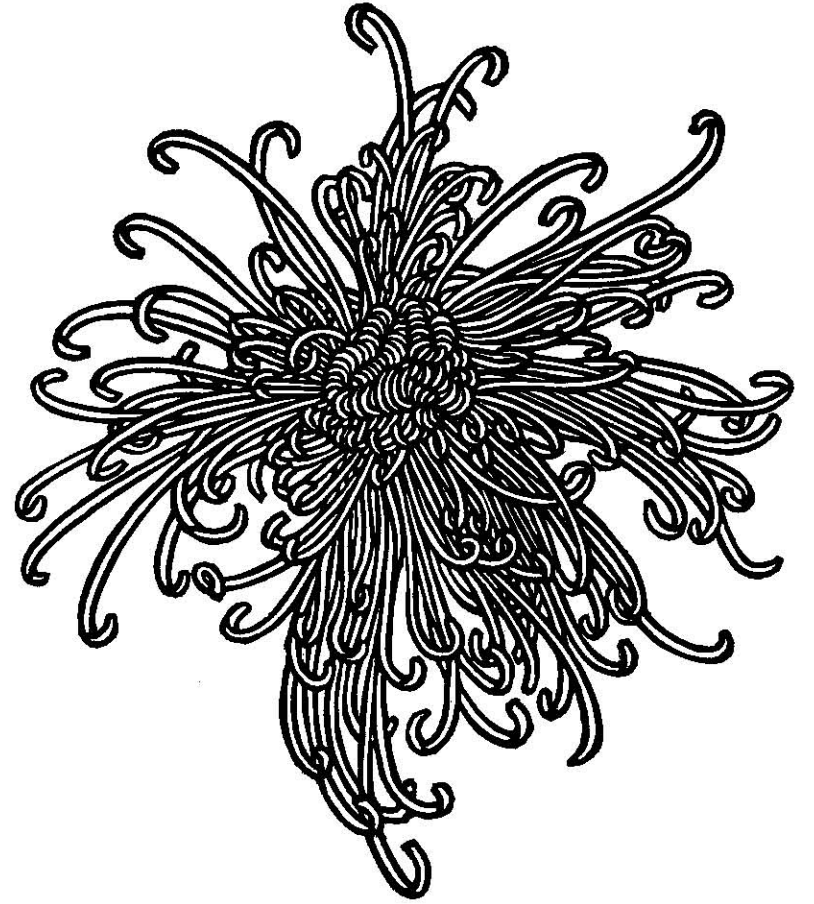
Мова Кюніца дуже вишукана, він часто вживає рідкісні і мало вживані слова, але саме ці слова точно віддають значення, колір і тон того, що поет хоче передати. Часом він навіть вживає незвичну синтаксу, наприклад, *that are become the land of your self-strangeness* (міннешся в відчуження леванду), в цьому випадку, щоб передати теперішність і безпосередність акту зміни, і така синтакса не завжди перекладна. Особливе значення в стилі Кюніца мають його незвичні і дивні словосполучення, які ніби своєю споглядною відчуженістю чи несполучимістю творять унікальний і сильно вражаючий образ, а то й цілий комплекс образів: *star-bemused* (зоре-очманіла), *woman-petalled* (жонопелюста або жонопелюсткова), *lion-scented* (левовонна, лео-пахуча), а *sparrow-bronzes* (бронзо-горобці) вимагає прямо тривимірної зорової сприймальності — горобці на статуях викликають

зорове враження єдності з бронзою, ніби бронзовіють. Деколи такі словосполучення перетворюються на музичну каденцію: *Pick-pocket, pick-thank music plucks the strings* (кишеньохапи, дякохапні звуки і т.д.), що неможливо повно передати у перекладі. Ще трудніша проблема з зіставленнями слів, які викликають третє значення: *mother-folds* (фалди матері) у значенні матеріної утроби, чи *the dolor of my thrust* (біль мого прошибу) у значенні статевої пенетрації. Декілька цих вибраних прикладів ілюструють, з одного боку, деякі ознаки стилю Кюніца; з другого боку, показують деякі труднощі в перекладанні його поезій.

Назва цієї збірки "Вінок цей, небезпека", належить Стенлі Кюніцу, так він назвав другий розділ у книжці вибраних поезій "Страшний поріг", що вийшла в Лондоні 1974 р.

Перша частина цієї добірки включає ранні поезії Кюніца, із збірок "Інтелектуальні речі", "Пашпорт на війну" та "Вибрані поезії 1928-1958". Друга частина включає пізні поезії з "Пробного дерева". Єдиним винятком є вірш "Яка пора ночі", що перекладений з рукопису і репрезентує найостанніші твори поета.

Б. Б.

Частина перша

Наука ночі

Торкаюся тебе вночі, твій дар — це ти,
Моя ледахо,
Торкаюся — ти зимна, зоре-очманіла,
Міняєшся в відчуження леваду.
Яка спокуса костей одвела тебе
Благальністю доріг, яких не можу взяти,
В обійми привидів, яких не знаю,
Лишивши мужеськість мою на збитім полі,
Щоб стерегла тебе, коли лежиш глибоко
В безтямності,
Засипана звапнілим снігом снів?

Якби я й прослідив тебе аж до пологів,
Йдучи містами смертних проб твоїх,
Що й пробую у ревнощах робити,
Ти б вислизнула — на краю землі
Втекла б, де падають світанки беззаконні,
З твоїм метафізичним диким серцем.
Мій дотик на тобі, відсутній на віки.
Та ми не душі, а системи в русі
У хмарах незнання,
у мряці зір.

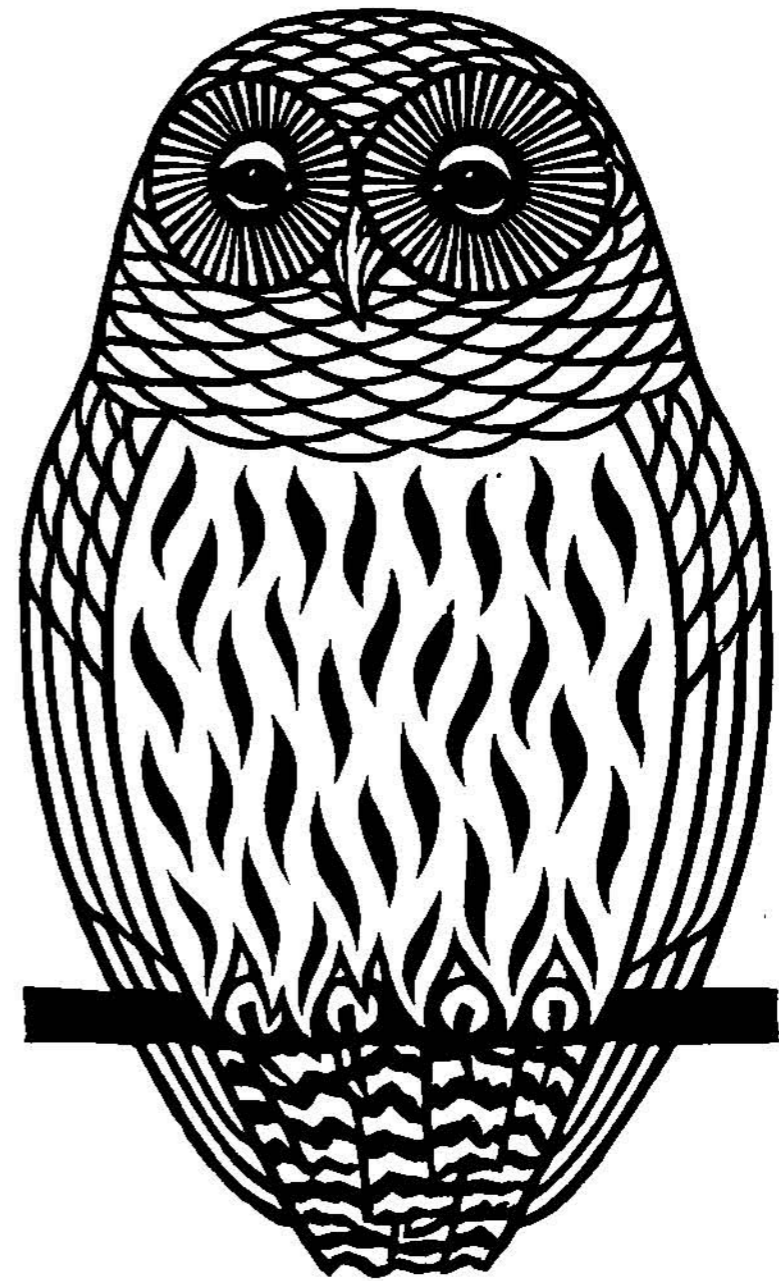
Вже наші задуми вирують і виходять
Від Діви, матері, і батька Лева.

О, мрійнице, моє загублене ребро,
Твоя плянетна курява несеться
Аж за архіпелаги міту й світла;
Яких далеких Магелланів ти коханка,
Для кого розкоші твого мистецтва?

Немов у склі, що збільшує мою затрату,
Я бачу спектр твій міниться в червоне,
Вселенна розпухає й рідне,
Наш світ летить (ще й як!) на всі боки.
Від темних сил і від абстрактних втеч
Викликаю тебе, твою особу й гордість.
Злети до мене з міжпланетних меж,
Усе ж до розпачу прикріплена до мене;
Затоками струмуючих вітрів
Внеси Молочного Шляху світанки
В замріяних очах на мій поріг;
І ласкою своїх медових слів
Рідинну мову місяця верни,
Яку викопуєш з копалень тайни.
Збудись!

На місяці — мої невтишні руки,
Кожнісінька клітина тіла має серце,
І всі мої серця дванадцятю б'ють.

Б.Б.

Післяслово

Вузькими, люба, манівцями долі,
Городами, в яких цвітуть потвори,
Я йшов сюди. Позаду мандрівця
Услід маршує ліс, збігають трави,
Ледь-ледь ступають по його кістках.
Це небезпечний шлях, без вороття.
У закленій коморі контемпляцій
Я, утікач від поступу, стрибаю
Аналітичним танцем на гіркій
І гострій голці віку, що жорстоко
Пронизує крізь тіло, аж проколе
Кипучий мозок і розірве тумор
Життя з його оманним світом.
Я втратив, вигравши; і вже ніколи
Не виграю, хіба в утраті. Бо
Минуле, з вітром змішане, ніяк
Не випарує на ясне повітря.
Нехай життя фальшиве, — в круглій пастці
Ще пам'ятає кров тремтіння губ,
Ще дотик рук у сні причастям служить,
І серце б'є ще іменем любови.
Ще трішки заспокоювала думка,
Що хоч не висидить яйця цей Фенікс, —
Зостанеться історія лірична
У генераціях духовного потомства.
Ще трішки заспокоювала теж
Розмовою лагідноока смерть,
Стара невтомна наша матір,
Усе синам своїм слухняним вірна.
Я був в оточенні блідих абстракцій,
Що гуртувалися в кімнаті смерти;
Та строгі стіни повстають на мене,
І дім образою надії дише,

Мужчина може зголодніти на
Солодких яблуках Сезана, може
Захопитися головою жінки
(Пікассо), та її бездумні очі
Спивають світло в млявім животінні.
О, дорога, він може викликати
Любов удень і ніч, та безуспішно.
Бо значення грудей чи уст — ясне,
Що значиш ти мені — омите кров'ю,
заплетене, як світлі пасма сну.

Б.Б.

Як світло падає

Як світло падає, то все на неї,
В її золочені хороми,
Де музика сочить крізь розум
І все кладе на розмір.

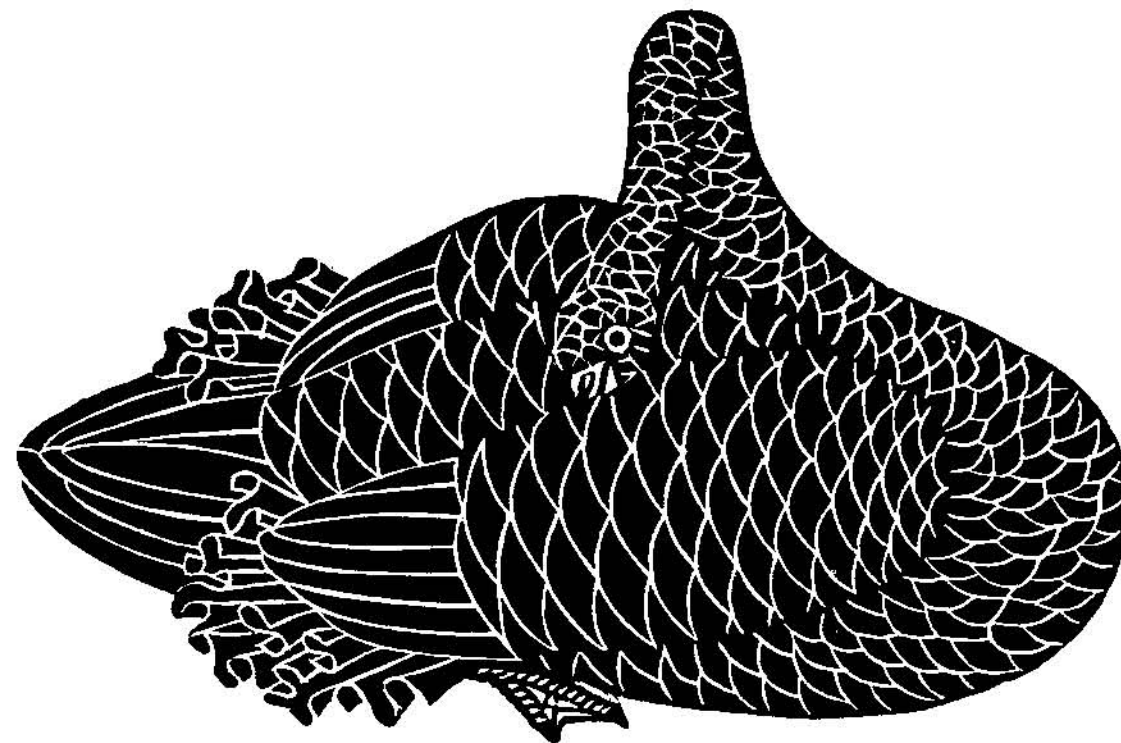
Те світло, що її шукає,
У ній знаходить світло біле —
Обоє ловляться й танцюють
По кожнім боці шкіри.

Лілея й лебідь супроводять
Її білішу гордість,
Поцілувати наречену
Клякає лавр шляхотний.

Вона під черешневим квітом
Шовкові шати стеле,
Аби під шамотінням вітру
Свої збирати смерті,

Бо пелюстки її любови
Тремтять вночі на вітрі,
Її мистецтво обрядове
Вмирає в світло.

Б.Б.

Між богами

У заґратованій темниці ока
Сидять боги, патлаті, в лишаях,
Немов куски античних мурів неба,
У їхнім зорі терпеливий грім.

Ці брили мови, кам'яна любов,
Виправдують не випадковим віршем,
А формою речей внутрі часу,
З хаосу тесані, прості і чисті.

О, сестро, хмарою була ти й птахом,
Як Зевс зійшов дощем золотосексу,
Ми творим світ. Послухай, як пливе
Матерія в прозорих вічних формах.

Б.Б.

Підхід до Теб

В нічному зеро, в перехідній годині,
В час пестоців, як серце у перлинах,
І місяць розтрача уранієве злото,
Вона глузує з мене — музики язик,
З породи філософій і пустелі,
Мінлива в формі, півтанечниця, півкіт,
Жонопелюста ночі, левовонна рожа,
Якій я устроїв з конечности героя,
Як загадкову відповідь болючий скорч, —
Її могутности не знав ще менший смертний.
Чи лячно? Так. Як вістували віщуни,
Що не вгадали тайности її смаку:
Вщерть неможливих вин! Бо я прийшов на світ,
Щоб долю здійснити, не караний уже
Своєю юністю. Хай логіка гарчить,
Чи магія дала цю радість, чи мистецтво?
Бо правила природи — поза так і ні.
Ми грали, мов метафізичні звірі,
З нескованим і сміливим знанням
Перед трагічною куртиною років:
Тепер знесу вже старости ганьбу.

Сліпий, старий, знеславлений вигнанням, хворий —
А вирок виритий на мідних брамах,
Боги дають усім призначення і час.
Осанна Королеві Теб! — Я сам
Посвячений вситити імпульс хробака,
Сповитий в кровомісні простирадла;
Кривавий прапор проклятих народів
Повинен висіти з того балькону,
Де зустрічаю ніжне джерело.
Моє насліддя довге, діти, внуки,
Яким лишаю в спадок тлінних павуків,
Які б гидкі чутки ви не почули

Від знахарів, озлоблених писак,
Про безбороді примхи, однокровну хіть,
Розпалену заразу, війни, бунт, —
Я йду готовий, не люблю, що бачу,
Та зв'язаний з життям. Дорогою до Теб
Мав щастя стрінути привабливу потвору,
І розповідь така: змінив потвору в себе.

Б.Б.

Злодій

В трамваї в Римі, де славетні товпи,
Прорвавшись з утроби гіпподрому,
Виштовхували форму свого бога ліктів,
Воюючи за вихід з громадянських драчок,
Мені там римлянин повивертав кишені.
А щоб го християнський і поганський шляк!
Той римлянин, нехай би він знайшов
На вулиці гадюк чи пащі лева
Багато більше, ніж хапав, ніж гроші —
Розкидані на змоченім прилавку
Зелені труби, до яких маршують
Крізь камінь легіони. (Картагенці ж
В "червоношкірих" граються в затоці,
І їм стандартну гибіль треба приділити,
А це важлива справа).

Хай *лядроне* кпить,
Як виверне з портфелю здобич років,
Папери про життя, що я хотів згубити,
Адреси, фотографію дитини —
Щоб гналися за ним тунелем ночі,
Аж поки не проситиме пощади.
Світи в моїй кишені старші, ніж його,
Хай вибухнуть на нього, як сичуче злото,
Хай зуб чаклунки і луска химери,
Каміння храму й борода Ісаї —
Жбурнуть його з Тарпеевої Скелі!

Багато більше, ніж мій гаманець,
Моя гординя — це вже не до сміху! —
Була ображена: бо пещена рука
Із дотиком мімози змусила мене
Почутися дурним *американом*,
Туристом по культурі, наче по музеї,

Де люди й статуї — видовища мінливі,
Тупіє відчуття, коли синтакса ние.

Чому я тут? Десь тридцять літ тому
Світлини римської старовини, які
Я бачив в школі, витворили образ
Незвичної краси, що виповнила очі,
Бо власна спадщина тоді не вдоволяла;
Приманливе минуле, чистота — були
Обманом педагогів. Все тут рух,
А рух, як відрух теж, — нечистий,
Мов квітка з вадою мінливости,
Немов релігія з руїнами, а все ж
Тому й гарніша, більша ласки, більша правди.
Та все ж колеса колісниці мчаться,
Ганяють мотоциклами убивці,
Вовки крадуться під аркади дзвонів,
Рачкує по в'язничних келіях Тиберій
І мріє про завбільшки-хлопців риби в ванні;
А за бальконом кардинальської палати,
Вдихаючи лаврово-мамертінську кров,
Лисавий вождь чекає на суфлерський підшепт;
А хмари тягнуться
Поміж тріумфом зламаних колон.

Кишеньохапи, дякохапні звуки —
Мадонні в шматах з вічним немовлям,
Яка скорботно освятила сквер,
Де Цезар йде три кроки до Берніні,
Що його пишні витвори буяють
Від брами в браму, стаючи навшпиньки,
Щоб засвітити смолоскип фонтану,
Пустити у танок тритонів, чи з фасаду
З зап'ястків янголів звільнити в лет,
За колом коло, на крипі крипо.
Упівжиття свого я чув, як грали води.

Mater Cloaca, погостись, благаю,
Усім віднятим від моєї долі —
Десяток днів учив, а тридцять закордоном:
У римській пишноті не хочу нудьгувати
Із серцем більш барокковим, ніж римським,
Хоч чорт би то побрав! Я міг би жити з шиком,
В каруці роз'їжджати по бульварах,
Слуманте дудлити пляшками,
Вагонами нарцисів засипати любку.
Тепер, коли віч-на-віч з втратою стою
І змушений до мови березневих ідів
В оцій облупленій кімнаті,
Де вітер стелею лопоче, мов вітрилом,
(Без сумніву, знов чудо, хай так буде!)
Я пізнаю примхливу руку божу
Й пишу цей вірш за гроші, з люті і з любови.

Б.Б.

Відкрийте брами

По тому місті, де згоряє хмара,
Я волочу в мішку життя марноване,
Повзу нагий і чорною спокутою
Своєї крові гордої бичований.

Навпроти цих дверей могутніх,
Де символ юности моєї виритий,
Підношу кість своєї смерти —
Вдаряю раз, і вже не битиму.

Завіси стогнуть, наплив форм
Стрясає викручене з мене ймення.
Стою на чорному порозі й бачу
Початок і кінець в обіймах.

Б.Б.

Батько і син

Ось передмістями й крізь світло, що котилось вниз
Я йшов за ним, а там внизу піщаним шляхом
Білішим, ніж прах костей, я прямував розкішними
Горбовинами нив, там де сливки
Спадали у своїй важенній спілості, одна за одною.
І миля в милю посувався крок за кроком
Вслід за таємним повелителем моєї крові,
Ступав за ним, вгрузаючи в пахтінь ставів; його ж любов
непогамовна

Мене на прив'язі цупкій держала. Я йшов роки; я птахом
пролітав;

Я мчавсь заснулою країною, де молодість моя пройшла,
І тиша розгорталась перед мною, як прийшов я,
А ніч нависла помаранчею прискіпла до мого чола.

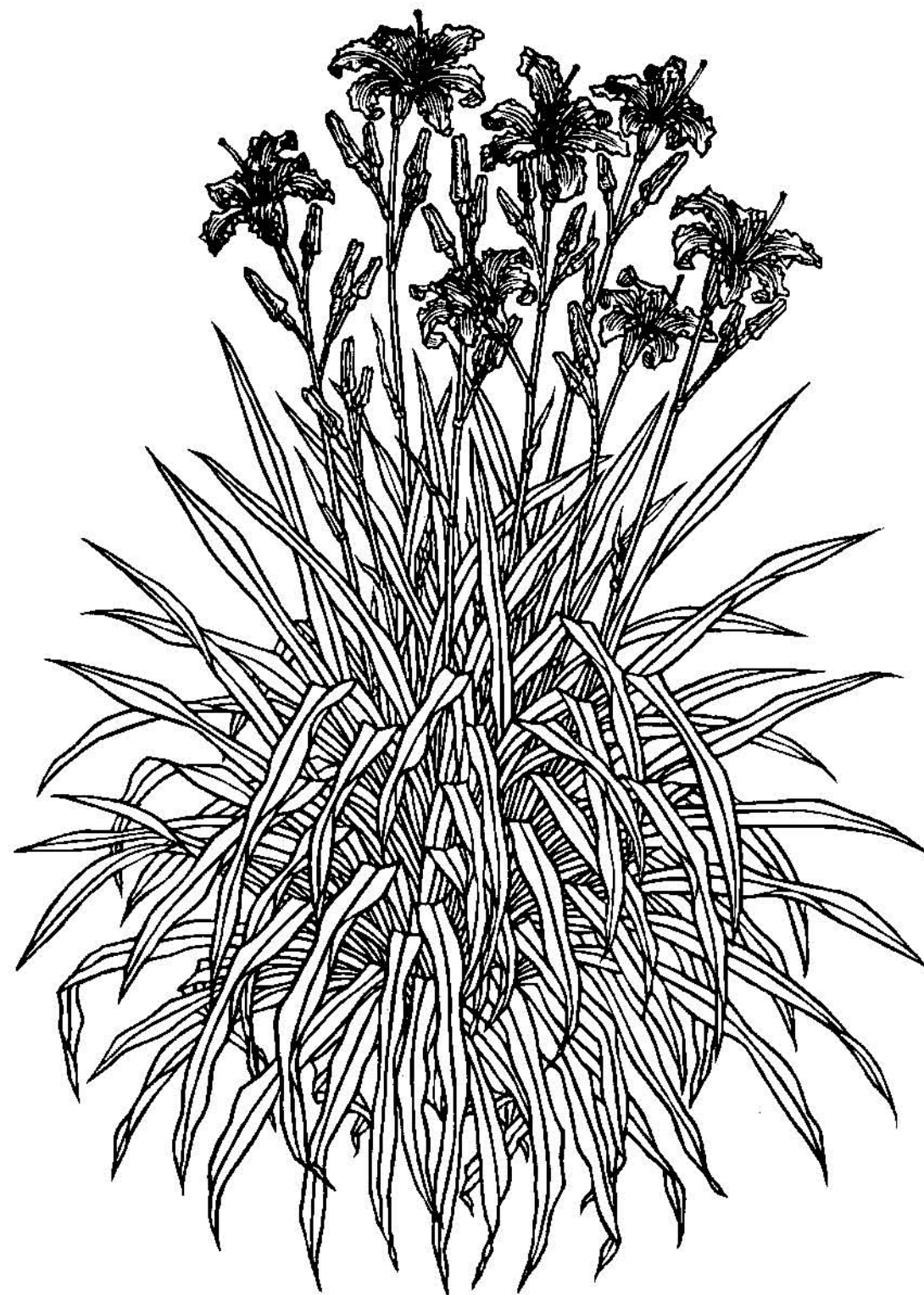
Як маю я йому повісти розповідь мою й тривоги,
Як провалля пов'язати звичним ладом слова,
Кажучи: "Цей дім тинькований, який ти збудував,
Ми втратили. Сестра ось одружилась і пішла із дому,
А ніщо не повертається, як дивно це, з її відшестя.
Я жив на пагорбі у хаті, аж забагато мав кімнат:
Ми мали світло, та тепла — не вдосталь.
Та як і світло меркло, я лазив під узвишшя.
Газети доставляли тут щоденно;
Я сам і не зронив сльози ніколи".

На березі води, де папоротей зарослі густі підносили
Свої рамена: "Батьку!" — я кликнув — "Вертайсь! Ти ж знаєш
Шлях. Я з одягу твого болото змию:
І знаку з плям, я обіцяю, не залишиться. Навчи
Твого сина, у вир завихреного між двох воєн,
В Гемарі доброти ласкавої твоєї,
Аби дитиною я був для тих, що у жалобі,
Для найдухів у полі — братом,

І другом непорочности та всіх ясних очей.
Навчи мене, як діяти і бути добрим”.

З-поміж лілей і черепах він повернув до мене
Незаймано байдужу і тупу порожняву свого обличчя.

В. Л.

Присмерк

Чекаю. Глибшаю в кімнаті.
А ситі леви по кутах
Дрімають, никнуть. На кого це
Чекаю, безадресно, так?

Вікном спливає час, і день
Останню кров свою розхлюпав.
Зломивши крила, сірий міль
На промінь заходу похнюпивсь.

І сів мені на серце, що
Пробите не стікає медом,
Та кормить руки і уста.
Он місяць, місяць ззаду!

Б.Б.

Навчене дитя

Твоя, покликана в дзеркала, мати
Жорстоко смикає волосся спліток,
Звертаючись до сороміцьких співів,
Горох гістерії в устах теребить.

Твій батько -- в нім лютують дві жадоби
Як полустанки, що на хвилях б'ються
За сфери впливу — ненавидить серце
З провинною любов'ю; свари не кінчатся.

Ти мудрої нещасної породи,
Родилося з таланту в крові,
Яким оживляється містерій брами.
Торкнуться смертні — смак твій зіпсують,

Відьми металу пробують тебе.
Поразка йде по нервах навмання,
Спинається вузьким одвірком волі;
Я плачу, що зробив тебе слабким.

Дитя, якого не покине жах глибокий,
Ось жалю гріш. Купи за нього спокій.

Б.Б.

Війна проти дерев

Він продав свій газон "Стандарт Ойл",
Він жартує з сусідами, він спостерігає,
Як бульдозер, сп'янілий бензином,
Промачує тугу якість землі,
Як підкрадається під гіллястими небесами
До безтурботного коріння дерева.

Цей напад на куці куці бузків
Був лише сигналом до штурму
Старовинних велетнів зелені.

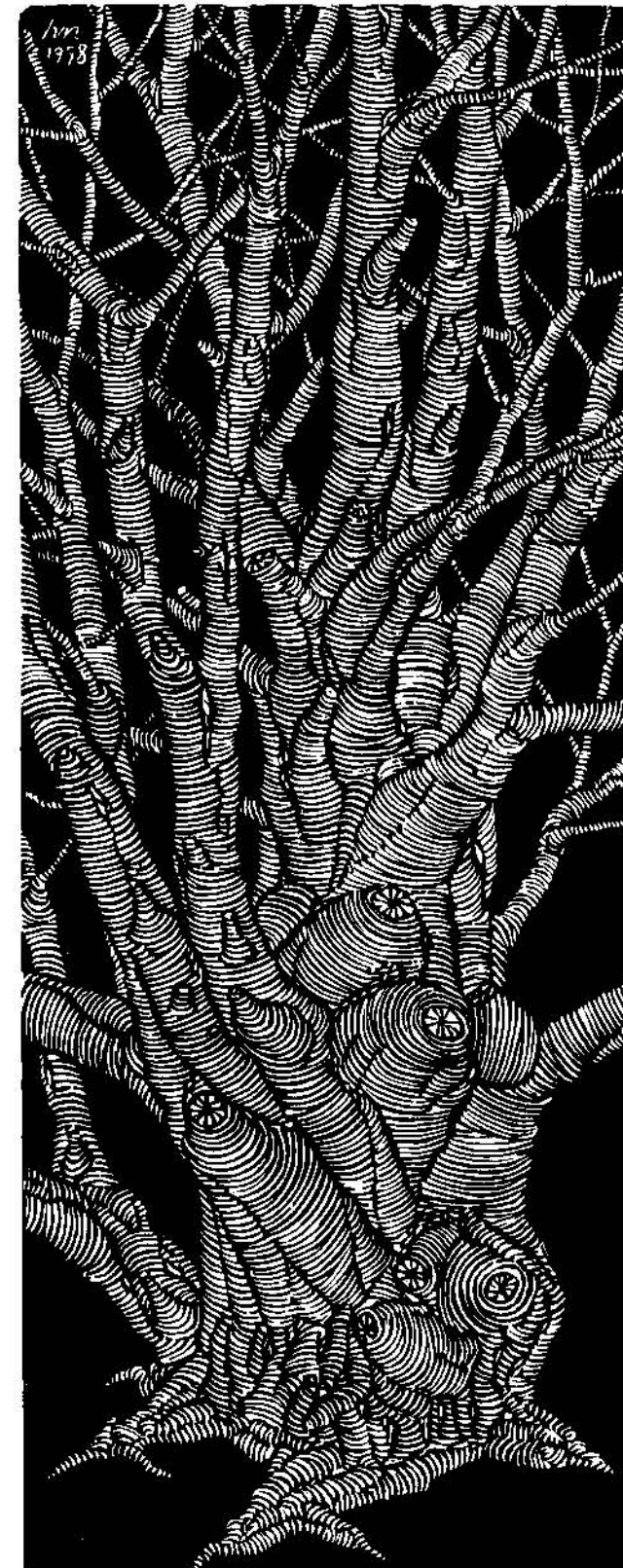
Бульдозери грубо підрізували,
Шматували, капічили, розривали —
З кожним в'язом століття на землю гупало...

Цілий день машини, вантажені в'язами,
Скидали їх, зарізаних під землею.
Гусениці металеві ходили по ходах крота.
Кріт шалів з переляку у темних своїх палацах.
Велетні на коліна впали. Корони зелені спали.
Тряслися в припадочній, як од скаженого сіверка.

Я бачив перелякані тіні дітей,
Що бавилися в дитинство під тінями в'язів —
Зелена сторінка життя пилюгою покрилась.
Я бачив, як розвертались червоні фургони,
Як розганяли дитячі привиди в передмістя,
Засмічені димом, засмучені старістю.

Я бачив, як за борти тікало навіть коріння,
Хотіло землі торкнутись — доторкалося до гудрону.
Кричи, Місяцю! На цьому кутку землі
Сталось з деревами те, що сталось...
Я в свідки беру відображення їхніх конвульсій
У маленьких люстерках проїжджих байдужих машин.

І.Д.

Вершок

Я чув, як цокали віки,
Як стукав пульс землі. Єгово,
Велика тиша б'є: Твоє
Незаперечне слово.

Гіркий обіцяний це день,
Як, крила тягнучи, відходжу, —
На таці стята голова
І спис заритий в мозок.

Я мушу проверстати зорі,
Пройти крізь море вогняне.
Я, може, вернусь, Іскаріоте,
Та не чекай мене.

Б.Б.

Винний чоловік

Мої роки були не вкрок, тепер у кроці.
Подумай! Молодий, забавний, не дурний,
Я граю світогру — за правилами світу,
Нічого не програвши...думаю...крім років.
Та серце проти уст співає в дисонанс,
Шептання ночі зражене, кінець брехні:
На мене кості сердяться мої.

О, батьку, з мене темрява виходить,
Розносячи заразу у повітря.
Іду самотньо в хмарі темноти:
Коли клякаю, темінь теж клячить.
Торкни мене: і я весь безборонний;
Стою у собі, сам собі щитом.

Назви причини — вивчу імена їх,
Кричи скандал, скандал, і вирви з мене тайни,
Плюю на "досить добре", що зіпсуло світ.
Тож залишіть мене порядно-чесні люди,
Бо зрада ваша — ніжити сумління кволе:
А душі цифр цілують досконалі зорі.

Б.Б.

Ілюзіоніст

Зовусь пісок: бездарні
Кручу на шибках тіні,
Ламаю руки, рідшаю
І граю злі шаради.
В задушливій кімнаті,
Де звурдилася ніч,
Живу своїм умом,
Телесий паразит;
Я — заздрість, мов суха
Жила, я — гіпокрит,
Мій стоплений скелет
Хихоче, мов луска.
На що вже я не йшов?
Робив тендітні жести,
Не виставляв їм патли,
Ні зламаного лоба, —
З життя свого глумився,
Ставав у дивні пози,
Відходив у листочок,
Міняв в гілляччя руки,
Плазуючи, хапався
Гнилих батьківських стін.

Клякай душе. В цій страті
Спадає губка лиць.

Б.Б.

Бурлака

Як втримати оцю жорстокість,
Своє не-ймення, не-знання,
Що первісні, як гріх й вогонь,
Англійської породи? Люди,
Закрийте двері, бо пропав
Собака, видимо, скажений,
Останньо бачений над морем
Між Трінідадом і Бостоном;
Кусає радощі, самотник,
Він няньчений на цицьці волі,
Качався в сукровиці серця,
Обжерся люттю, що вбиває.

Бурлако! — кличу пса додому,
Якого мова, лиш гарчання;
Копая кості — не приходить,
Бо вибрав світ, який поганий.

Б.Б.

Яка довга ніч?

На ковадлі любови коване тіло моє.
Байдужий, в байдужім повітрі
Кружляю, втягаючи зоряний простір.
Нікого тепер не люблю,
Найменше себе, що знемігся вночі.
Я кинув би торбу цих люзних кісток
І ступив би між рани землі безспочутно.

Б.Б.

Останній пікнік

У барвах літа гості відлетіли
Крізь поле й живопліт. Ходи зі мною
Збирати піря і кістки розваги,
Вбивати ватру палею тупою.

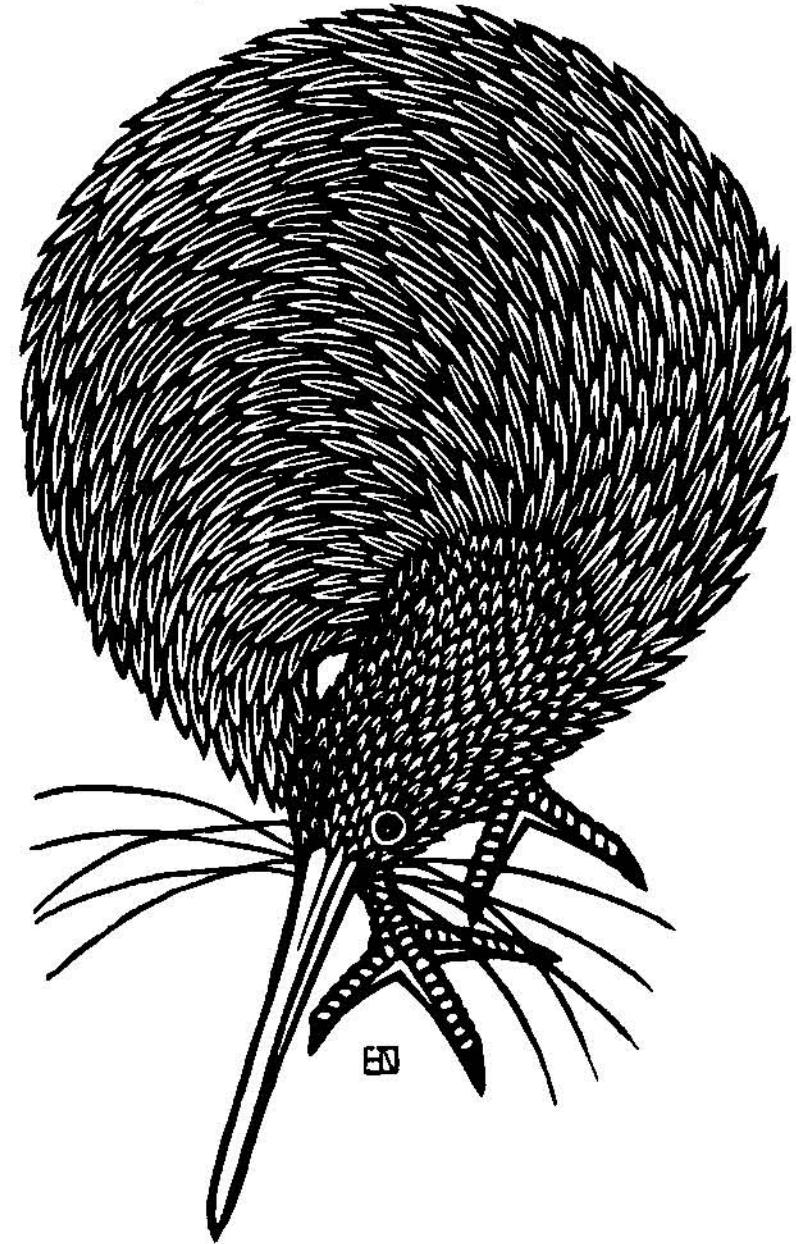
Фігури з нашого сільського дійства,
Глумливі танцюристи й пишні кралі,
З окраїн ночі змиті виром сміху,
Вже написали *finis* пасторалі.

Тепер язик військовика,
Скликаючи жорстоких,
Викликає з нори собак
І з шатер індіан глибоких,

Щоб не смирили, щоб їх не топтали.
За тим ліском в вояцьких галіфе
Повзуть невдачі наші землеликі
Й беруть під мушку все, що дороге.

Коли очиці замалюють сірим
Й запалять нас, немов смердючий гніт,
То тямте, ми могли колись казати:
Ми вчора мали й загубили світ.

Б.Б.

Рефлексії біля поштової скриньки

Коли стою у центрі власного безумства,
В глибокій травмі, наче в ямі рани,
З моїх американських костей сходять предки.
Он матір в шалі тканому, а там,
Без сумніву, мій батько підбирає клунок
В зворотну подорож крізь ті страшні роки
В шалене око лютої зими.

На віддаль покоління, літаком — годин,
Забрали дім мій, друзів розігнали
І зуби й гордість вибили; мій люд — це влов
Мисливцям людських шкур в кролятник Європи,
Істоти неможливі гістєричних марень
З сокирами у черепах знаходять,
Щоб бога вирвати з машин.

Чи це представники нового ладу,
Якого ждали шари суходолів;
Чи виродки міцні вмираючого віку,
Гнилі, брудні, з рідинними губами,
Неначе душу намочили в нафту?

Як нам знетворити ту силу беззаконну?

Тепер чекаю край дороги під сосною
Рудого листоношу з милою рукою,
Щоб він приніс мій паспорт на війну.
Його авто міняє біг знайомо
На скруті, котиться до брами, день
Полудне б'є; я думаю про Павлова, і псів,
І мотто вирите в одвірку мозку:
"Порядок, наслідок і знову наслідок".

Б.Б.

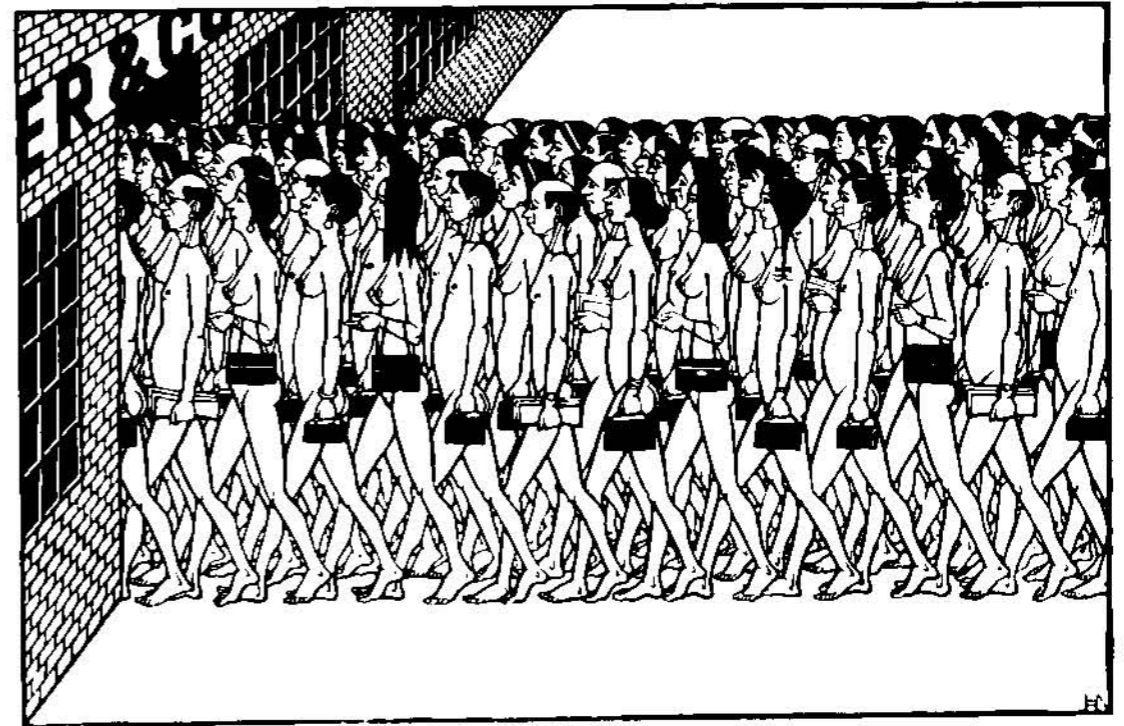
Нічний лист

Конечний лист, що пробує тобі
Безперестанно ніч-у-ніч писати,
Крихітне слово, мова ран моїх,
Заплямлює папір. В моїй кімнаті
З невситною жагою Фавстів пес
Гризе мої спокутні кості, вірю —
Не вірую, молюсь — хулю мольбу,
Кручу цим ланцюжком, своїм життям,
Дванадцять літ дозрілий, не радий же
Ні ролею своєю, ні рядками,
Хіба що ти усім цим дорожиш.
Де твій покров? Здавалося, я чув,
Що сміх упав на сходи і розбився,
Неначе скло, коли ж я підійшов,
Побачив безлад в капелюсі мага,
Який тиснув до дна кроплячий безум,
Присядь отут і визбирай вістки.
Бо дивні речі діються. Померлі
Вітаються, здирають з лиць полуду,
Виписують на наших стінах гасла;
Фантоми й фобії стають у лави,
Гатять шляхи; на Сучому провулку
Лежать надламані мужчини, й товпи
Без волі кидають тягар життя
У ріки, де спливли мотори.

З-між тих, що лізли до моїх дверей,
Забруджені невдачею в багні
Комерції, один вручив наган
Своєму слідчому, щоб присуд був гучний;
А інший — в божевільні на землі,
Де бавиться, немов спіраль душі,
Мов винахід новий стинати пальці;

А рештою конвульсії доби
Метуть і крутять. Те, чим є вони,
Аж корчиться від дотику того,
Чим хтіли бути. "О, пробач" — кажу,
Тримаючи слабкий рукав душі
Мойого батька, що прийшов назад,
Щоб викричати крик, терплю свій вік,
Торгівлі нерви ниють у раменах,
Морозять переслідувань вітри:
Та ораторія зубів звіриних,
Те убивання синьооких міст,
Та заборона мислей і мистецтва.
О, дорога, чи пізно вже на мир,
Чи пізно вже припасти до криниць
Напитися води; чи пізно вже
На дружбу і безжурний сміх у кузні;
Чи пізно вже сказати: "будьмо добрі"?
По одній гаснуть лампи, спить долина:
Пасу останнє світло на полях
І бережу тобі живу любов,
Як вчені берегли у темний вік
Живучий жар троянського вогню.
Міста в облозі будуть, деякі
Владуть, людину ж не візьмуть. Бо серце —
Це кругла вість дитячої руки,
Це здивування, це самотній плач,
Скривавлений конверт для тебе — це
Історія, широкий смертний скорч.

Б.Б.

Дорога вниз

1.

Помив час тлінні руки.
А він спускався вділ,
на ті поля містичні,
ніс золото себе —
останню мужню цятку
матерії в умі,
що не змести екстазі,
ні метафізиці.
А він спускався вділ
трійлом віків правдивий,
у фосфоровий глей,
до підземельних келій,
де жив отець-печерник
і фунт за фунтом ник
із защіпок кольчуги;
він в батьковім плащі,
який лихварська раса
купила, без рубців,
щоб вибранець спасався,
вмираючи у нім
по градусу щоденно,
аж зробить повний круг.

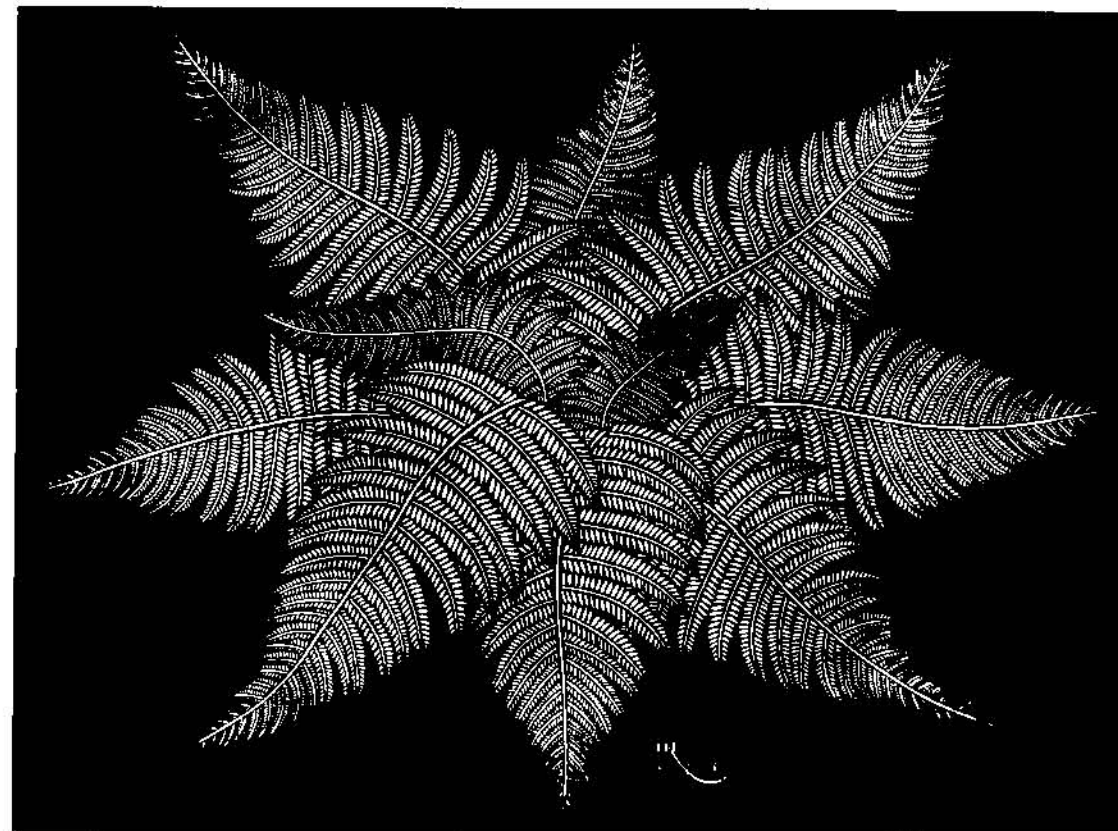
2

Як маг помер, я голосив за ним,
і теж помер, забувши під листком
зірки, кужіль і кришталеву кулю.
Я обнімав каміння нетямуще
Під лінією грому цвіркунів,
де колісниця зимового сонця
летіла на полярну вісь.
Чому мені нараз так гаряче?
Мене спокушують уста дощу.
Чи треба знову вчитись віддихати?
Земні істоти, допоможіть мені
оставити сові крикучій
гнітюче царство гибелі лісів
й порожні розгалуззя коридорів.
Повітря гусне в землю. Нагорі
напухли волохаті зерна,
немов комети в ніжній піні,
що м'яко відкриваються вночі
експлозіями в квіти.
Де рушиться м'язистий корінь,
міцна розкішного дичина,
солонолуска, вкрита цвіллю,
тяжкі бізони династичні,
занурені в намул і мох,
підносяться, — і їхня кров
струмує жилами мого імення.
Хвала гущавинам! І темним рікам!

3

Час ломить тлінні руки.
Суквіття — це насіння.
Куди ступаю — листя
із коренем нарівні.
Відважний бог покинув
мене. Спускався вділ
він непоправно дикий
у хмарі золотій.
О, батьку у лісах,
наш батьку божевільний,
владико буйних мрій,
о, гордосте свічадна,
прийми під свій покров
дитя рососою п'яне,
в вібруючу любов
настроєна вселенна,
хоча б останнє серце
сконало; пригорни,
щоб давнє відживало,
тримай крізь ніч глибоку,
діли надії з нами,
ясні і досконалі,
як півня кругле око.

Б.Б.

Кляса прийде до порядку

О, розкажи мені все про Анну Лівію! Я хочу чути все про Анну Лівію. Що ж, ти знаєш Анну Лівію? Так, звичайно, ми всі знаємо Анну Лівію. Розкажи все. Кажу тепер. Умреш, як почувеш.

Фіннегвнс Вейк

ed lo sorridente li guardava, e nulla dicea loro
Vita Nuova

Між платонічними статурами атлетів
у пристрасних і безстатевих іграх,
Між губернаторами, що лежать в траві,
Погруддями поляглим, бронзо-горобцями —
Крізь той музей корінтських в'язів
Я пішо-науковець
Бродив собі у монополі літа.

Ірландський приятель найперше радив тишу:
Та він не мав на думці тишу трусів,
А — краще, брате, зав'яжи язик, ніж зрадь.
Декорум це обличчя до лица відважним,
Коли бажать бути невидимі,
Щоб чути іншу музику, те лико пісні,
Що в'ється по веранді вуха,
Зелене, свіже — огірків гудиння.
Коли ж обличчя грозить чоловіку?
Тоді вигнання, хитрість. Так, мій брате, так,
Газети мали слушність —
Загальна молодь по усій Америці,
Не буде снігу, аж на другу зиму,
І з виїздом нема чого спішити.
"Цвітуть мигдалі" — пише. Чи заждуть,
Коли зостануся навчати альфабет?
Я мушу вивчити ще азбуку вогню,

Ті дивні таблиці. А де кінчиться текст,
Ховається стидливе і магічне я. Ідіть!
Хто довше тут постоїть, той стоїть за довго.
Бо час затрісне віяло — і зловлена істота,
У складках стиснена, щоб потім повернутись
Тонкою, мов папір, у згортках лона.
Хоч це звучить абсурдно, та,
Можливо, в світі за багато ладу;
Поети ж люблять вводити безладдя,
Вплітаючи в його волосся руки;
Як хата вже закидана по вуха,
То губернаторам наводити порядок.
Мудрець був той, хто вигнав їх з держави!

О, розкажи ще казку до дзвінка!
Я присягаю, Майстре, присягну, що бачив
їх душі, що тримали впоготів зшитки.
А лекція сьогодні...лекція — яка?
Я мусів знати й не зважав, щоб знати.
Є одинока тема, каже серце,
Яка минає боком все *curriculum*.
Любовний лист погладив у кишені руку.
Я посміхнувся, але не сказав їм,
Я не сказав, чому я посміхнувся.

Б.Б.

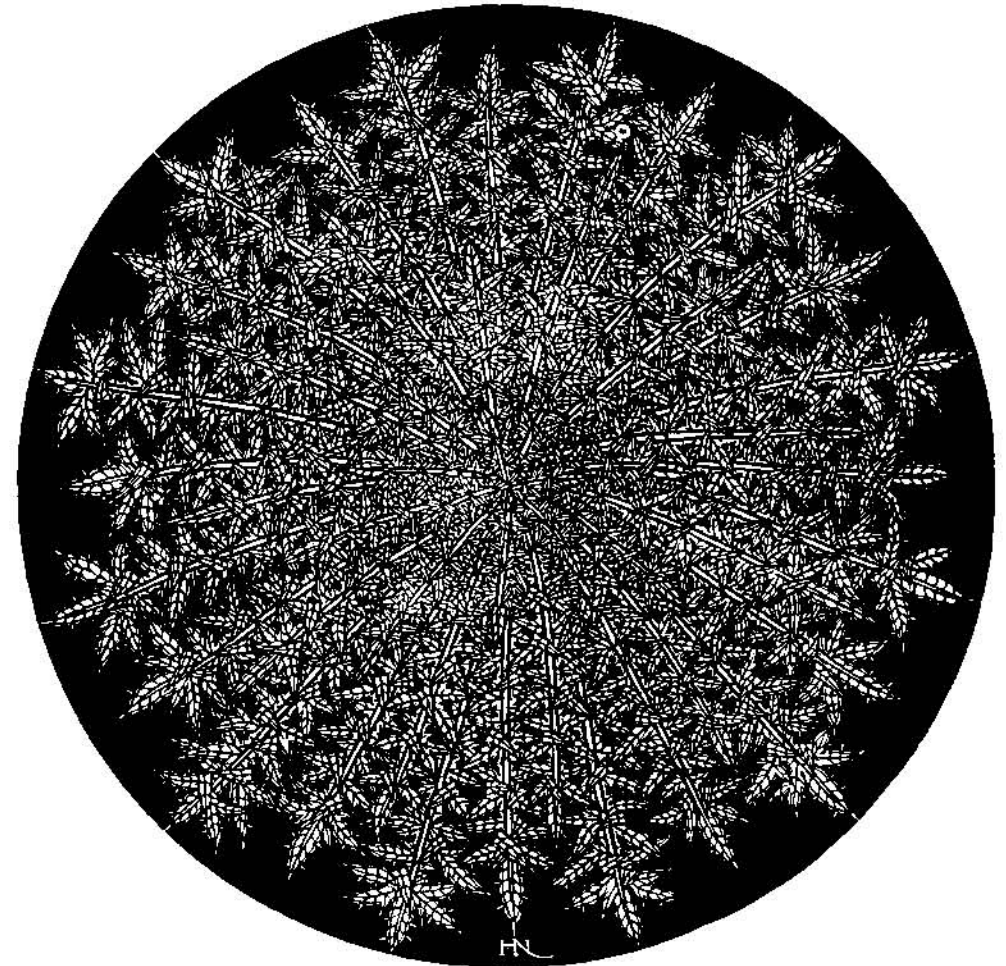
Головоротні медитації

Як дуже не хвалю цього!
Як мало я люблю це!
Хоч, навпаки,
Чи може бути
Щось дорожче?
Бог зна, я мав утіхи,
На гілці меду скуштував
І підхопив пагін чи два
Із випадкових лаврів
По дорозі;
Але чому я буджуся від звуку
Людини в Масці,
Що тяжко йде по сходах
Серед ночі,
Чи лементу пораненої рукавиці
На вулиці внизу?
Ог! Я часом втомлений
За драмою в лушпинці,
За оперою із трагічним сенсом,
Якої радо би позбувся.
Безличний бог від дірки до ключа
Слідкує за моїм найгіршим,
Невтримний, він прилип
До сороміцького тупого акту тих,
Які знецінюють валюту
У приватнім кабінеті,
Що ділять карти заялозені
В розпачливій грі...
І тих дволичних,
Тих двозначних, брудноликих,
Тих акробатичних танцюристів —
Що стояли голі
Поруч мене,

Любимі, люблені,
На полюсі магнету,
На тій же самій невблаганній голці.
Чому мене це має турбувати?
Уява каже:
У великім розрахунку те,
Що з нами станеться — фальшиве;
Уява творить
З чого тільки може
Дійство, гідне
Героїчнішої сцени,
Ніж та, де виступало тіло.
Я пізнав,
Стараючися жити
З фальшивою своєю жуйкою,
Що правда не в камінні, а
В архітектурі;
Однаково ж, я не обдурений
Тріумфами набивки
На кріслах.
Якщо вже мушу будувати церкву,
Якої в дійсності не хочу,
То хай це буде на безлюдді —
З нічого, крім дірок від цвяхів.
Я прислухаюсь, завжди прислухаюсь,
Боячись чогось не пропустити,
До граматики публічних місць,
Та все лечу Можливості назустріч
У радісно-піднесеному
Видиві доріг;
Байдужий, що прив'язаний
До шпиль палаючого кола костей,
Воліючи почути,
Як мушу, зрештою, почути,
Слова самотника,

Кому заради, інші менш самотні,
Чи діялог коханців,
Чи розмову пари хробаків
У крокві хати,
Яких уста наповнені трачинням.

Б.Б.

Частина друга

Набережна

Це був рік хмар, коли розвалилося моє подружжя,
Я спав у кріслі, побіч каміна, виложеного камінням,
змагався зі сном,
раз уздрів гессійського солдата,
виструнченого, в повнім
однострої, аж вибухнула полум'ям його голова.
Загостювали до мене ще лиш агенти FBI,
послані сусідами із набережної,
щоб перевірити, чи я, бува, не советський шпигун,
та й білки, що стрибали з дерев, мов на парашутах,
цокотіли в стінах, в шалі звірячого кохання,
і гасали по горищу, граючись у свої дурні піжмурки.
Я ніколи не наважився полізти нагору, щоб глянути, що там
діялося.

Навіть мої норовисті куріпки прилучилися до цих ігор,
ласуючи задами курей.

Тим, що вижили, склилися очі,
вони йшли в танець Св. Віта,
щось ніби сліпі, горбаті, вузькогруді
Ніжинські, поклавши крила на бедра,
гасаючи по дворі,
немов по сцені.

Ветеринар тільки похитав головою:
ні одна із них не уникла трутизни.

В цей рік хмар, коли розвалилося моє подружжя,
я топтав рілля,
втоптував росаду в землю босою п'ятою,
під такт мотики:
білу й червону сосну, бальзамову смереку,

на крок одна від одної, двісті в ряд,
аж з Росситерового лісу
спіралею впала пісня дрозда,
сповіщаючи війну.
Господи, Боже! Кому це стільки років?
Це сталося десять тисяч дерев тому,
п'ять хат і десять тисяч дерев,
від коли вибухнули ластівки на Бавмановій башті
над поляною, де співав схимник,
як я тримав жмут коріння, що вилося в моїй руці,
цілуючи мої брудні пальці,
немов відспівуючи пташці.
Цей чужак, що прибиває тепер написи "Приватне!"
до стовбурів уздовж дороги
напевно думає, що він вже власник.
Я зупиняю машину за закрутом,
дряпаюся по купах каміння,
де вигрівається дикий виноград,
і входжу в ліс, мною споруджений,
у темний край, обкапаний живицею,
крізь сміття літ.

Ю.Т.

Просвітлення

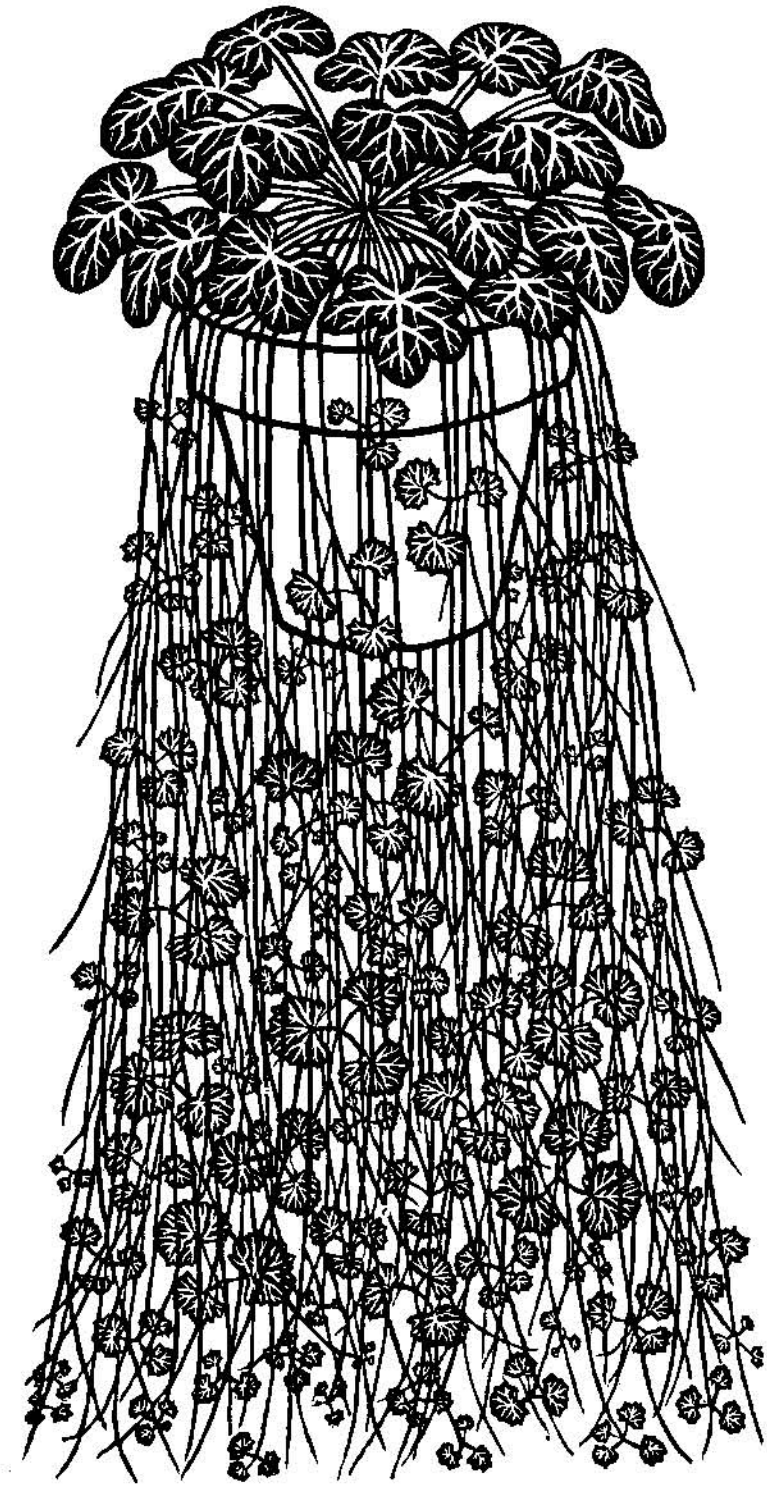
В цій готелі крутилася
шпуля мого життя,
Плутаючи його нитку.
Всі гріхи
від дитячої колиски
повстали проти мене:
батько, від якого я відрікся,
друзі, яких я зрадив,
серця, які я розбив,
включаючи принаймні
ліву камеру мого —
літопис сорому.
"Данте," крикнув я
до тіні,
що ввійшла знадвору,
худа, в лавровім вінку,
та в снопі світла.
"Дякую, що ти змилосердився і прийшов,
щоб бути моїм Учителем
і провідником!"
на що він відповів:
"Я не знаю, ні часу,
ні дороги,
ні числа цієї кімнати...
Та я знаю, що вона моя,
я тут вже був колись."
І він підніс руку
з ключем,
що засліпив мене.

Ю.Т.

Після останньої династії

Читаючи Лі По,
як "персиковий квіт пливе за течією",
я думаю про тебе,
бо ти була така схожа
на керманіча Мао,
стать, очевидно,
змінена,
і фігура — щупліша.
Кохати тебе скидалось
на партизанську війну.
Через твій прудконогий геній
жодна Восьма Похідна Армія
не мала плинніших ліній,
наступала з легшим обозом
і скубла так перевагу.
Навіть з твоїм маленьким хворим серцем
ти обертала прощання на танець.
У холодні весінні дощі,
коли ти підвела мене востаннє,
я вже розтратив був усе,
крім червоних слів олівця
про характер ворога,
як ламати домовлення,
поборювати нас
не силою,
а слабкістю своєю,
вбивати
не здоров'ям,
а своєю недугою.

Кицю, дряпухо, синьоока лошице,
ось нова записка, яку я хотів би
пришпилити на твоїх дверях,
хоч я спізнився на десять років

і тебе ніде вже нема:
Скажи,
ти все ще володарка долини,
які трофеї тепер спливають річкою,
чому ти змусила мене чекати?

В.Б.

Король ріки

Якби вода була досить прозора,
якби вода була спокійна,
але вода не прозора,
вода не спокійна,
ти побачив би себе,
як вислизнувши із шкіри,
пробираєшся вверх течією,
плескаєш, ляскаєш,
мечешся
через скелі,
аж червониш їх
скривавленим черевом:
метр м'язів sprужених,
розпружених —
лускате Я.

Якби дано тобі знання,
та його не дано,
бо мембрана затьмарена
самообманом
і перламутровий образ пливе
крізь текуче дзеркало,
ти б заскочив себе
у тій іншій плоті,
тяжкій молочком,
у кривавім пориві до греблі,
що пригублює м'ясну заводь.

Іди. Купайся в цих водах.

Множися і вмирай.

Якби дано тобі силу
вирватись із своїх клітин,
але уява знемагає
і двері чуттів закриваються

перед дитиною в тобі,
ти б зважився перетворитись,
так як тепер переходиш
у форму, якої жахаєшся, —
поза межі людського.
Тебе пожирає сухий вогонь.
Товщ капає з твоїх кісток.
Линяють флейти твоїх зябр.
Ти став королем паразитів.
Великий годинник твого життя
сповільнює свій хід,
і маленькі годинники поспішають без ладу.
Для цього ти народився.
Ти кричав у вітер
і чув відповідь вітру:
"Я дороги не вибирав,
дорога вибрала мене."
Ти спізнав смак полум'я в роті,
аж язик твій спух і зчорнів
пророчою радістю:
"Палай зі мною!
Єдина музика — час,
єдиний танець — любов".

Якби серце було досить чисте,
та воно не чисте,
ти признався б,
що нічого тебе вже не силує,
що нічого
не встояло,
тільки туга й жадання,
двоєдина драбина
між раєм і пеклом.
на порозі
останньої тайни,
в жорстоку межову годину,

ти глянув в очі
свого тваринного єства,
скляні від божевілля,
і ти кажеш,
що він не зламаний, що він триває,
пружистий і міцний
в осяяному стані,
вічно приймаючи в спадок солоне царство,
з якого вигнано його
навіки.

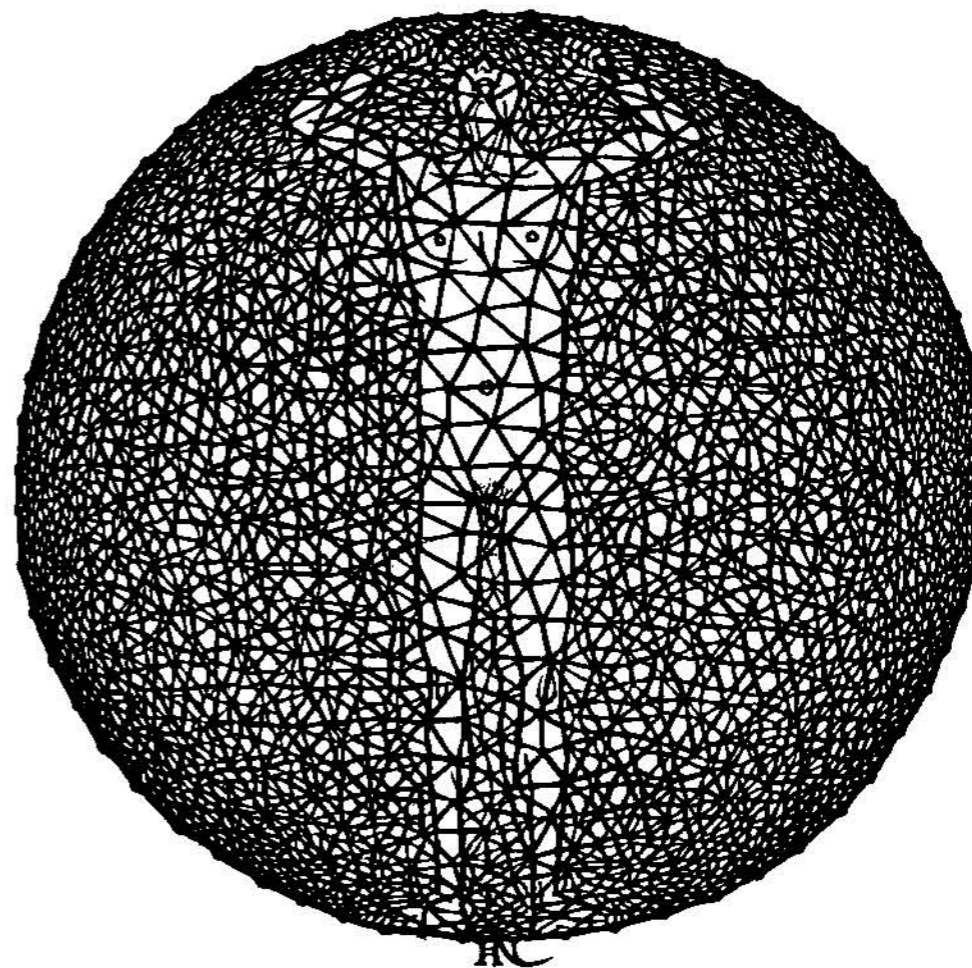
В.Б.

Мистець

Його картини темнішали з кожним роком.
Вони заповняли стіни, заповняли кімнату;
в кінці заповнили весь його світ —
усе крім захвату.

Коли голоси погасали, він бігав слухати
подряпану душу Моцарта
у безконечній круговерті.
Туди і сюди, туди і сюди
він вештався по заляпаній підлозі
і меншав розміром щоразу, як обертався
у пастці великої порожнечі,
шалюючи на своїх супротивників.
Нарешті він взяв у руку ножа
і з замаху протяв собі вихід
між рамами своїх високих декорацій.
Крізь діри пошматованого всесвіту
перша невинність і світло
вливалися повінню.

В. Б.

Портрет

Моя мати ніколи не простила моєму батькові
за те, що він наклав на себе руки,
та ще в таку незручну пору,
до того ж у міському парку,
в цю весну,
як я чекав, щоб народитися.
Вона замкнула його ім'я
в найтемнішій шафі
й не випускала його
хоч я чув, як він часами грюкав.
Як я зійшов з горища,
тримаючи в руці пастелевий портрет
губатого чужинця
з хоробрими вусами
й карими, нерухомими очима,
вона подерла його на шматки,
не відчинивши рота,
ще й дала ляпаса.
На шістдесят четвертім році життя
моя щока
далі щемить.

Ю.Т.

Лет Аполло

1

Я походжу з землі, та там я теж був чужинцем. Ця шкаралуца
з мінералів. Мій хід, це хід плавця. Титани бомбили в цих
зоресвітніх війнах! Я знаю те, що знаю: я ніколи не втечу від
дива й ніколи не дійду до кінця. Пам'ятайте, що я мрійливий,
боязкий, надхненний. Я ваш брат на вилах, що на місяці,
мегаломанна пилінка, аж трясуся, щоб стрибнути до все-
світніх островів, які пульсують там, де заходять сузір'я.
Безмежний простір наводить ляк у людських серцях, та
серед пустки — життя кличе життя. Перешліть мою пошту на
Марс. Що чути з Великої Спиральної туманности й Магел-
ланівських хмар?

2.

Я був чужинцем на землі.
Ступивши на місяць, я починаю
своє веселе паломництво до нових
Єрусалимів
серед далеких галактик.
Спека. Мороз. Кратери тиші.
Прибій моря Спокою
на берегах ентропії.
А там,
мудрість зірок.

Ю.Т.

Знову! Знову!

Кохання знову постукало в мої двері:
Я висипав йому кіш костей.
Із кожної встає слодат
і стріляє в мене, мов у ворога.

Ю. Т.

Система

Ця наволоч, що пре крізь браму
лавиною підлот і зрад,
виходить
як Державний Лад.

В. Б.

Стара щербата нута

Моє ім'я С. Леві,
пустиня — це мій край,
засохлі — груди мами,
а батька я не мав.

Пісок навчав: будь інший,
каміння: будь твердий.
Я витривав — танцюю
над прірвою путей.

Б.Б

Яка пора ночі?

1

Одного літа я потонув в собі,
наче камінь
кинений в криницю,
і торкнув на дні
намул.

Коли я простягав стегно,
воно торкало темряву,
що сунула на мене.

Нудке життя
вливалося в клітини шкіри.

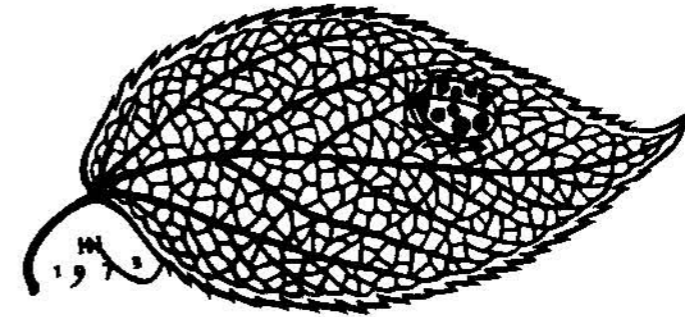
Тоді я поступово вчув
над рівномірним
віддихом землі
різкий нелюдський звук,
з чистіших сфер,
з невиннішого віку,
коли ще янголи

з прозорими очима, з ріками волосся,
летіли на планетах небом,
і кожний з них співав
одну розкішну ноту,
що розпускалася
в хоралах сфер.

2

Що мене невпинно будить,
мов сільського лікаря,
стривоженого сном?
Чому невтишне серце
сотий раз уже
човгає коридором
на нічний дзвінок?
Хто кличе — той потребує мене.
Чи міг би я
занедбати той клич?
Ніжний і настирливий дзвінок
стягнув мене із ліжка,
з обіймів любої,
хоч знаю:
я ще не готовий,
і ніхто там на порозі не чекає,
навіть кіт бездомний
не треться до ліхтарні.
Обдурений! Чи самодурений.
Ніколи не спокутую цього.
Від моєї паніки
повинна б розпухати ніч!
Як посланець прибуде знову,
я вдаватиму
діточим голосом:
а татка нема вдома.

Б.Б.

Зміст

7 Це небезпечний шлях (вступна стаття)

Частина перша

19	Наука ночі
22	Післяслово
24	Як світло падає
26	Між богами
27	Підхід до Теб
29	Злодій
32	Відкрийте брами
33	Батько і син
36	Присмерк
37	Навчене дитя
38	Війна проти дерев
40	Вершок
41	Винний чоловік
42	Ілюзіоніст
43	Бурлака
44	Яка довга ніч
44	Останній пікнік
46	Рефлексії біля поштової скриньки
47	Нічний лист
50	Дорога вниз
54	Кляса прийде до порядку
56	Головоротні медитації

Частина друга

61	Набережна
63	Просвітлення
64	Після останньої династії
67	Король ріки
70	Мистець

- 72 Портрет
- 73 Лет Аполло
- 74 Знову! Знову!
- 74 Система
- 74 Стара щербата нута
- 75 Яка пора ночі?

Д е р е в о р и т и

- 5 Соняшник, лінорит (1965)
- 17 Хризантеми (1972)
- 21 Сова (1974)
- 25 Чорний Лебідь (1974)
- 35 Лілеї (1969)
- 39 Стовбур (1958)
- 45 Ківі (1975)
- 49 7:45 Ранком (1972)
- 53 Папороть (1975)
- 59 Будяк (1967)
- 65 Квіти (1968)
- 71 Конструктор (1967)
- 77 Зозулька (1973)

